

НАША ДУМКА

Орган суспільної критики

Рік II.

Мюнхен, квітень 1948

Ч. 8 (9)

Символ, дороговказ та керманіч

(В четверту річницю засновання Всеукраїнської Національної Ради)

Бувають люди та події, яких не розуміє сучасне їм покоління. Вони стають у всій своїй величчій щойно перед наступними поколіннями, які віддають їм належне місце у храмі своїх національних цінностей. До таких дат у історії України належатиме постановня Всеукраїнської Національної Ради.

Різні причини складаються на те, що українство на еміграції не розуміє ще й досі ваги та значення Всеукраїнської Національної Ради. На це складається перш за все характер її роботи, що зводиться до глибокої підпільної праці на рідних землях, новий стиль у розв'язці різних національних питань, який вона несе з собою. Вірна своєму призначенню Всеукраїнська Національна Рада не пішла на шлях павиної самореклями та інших трюків, на які так часто ловиться, дезорієнтована у краєвій дійсності, українська еміграція.

Саме ці моменти будуть причиною того, що скоріше чи пізніше дата засновання Всеукраїнської Національної Ради займе належне місце на сторінках української національної творчості й боротьби. І цьому не зможуть перешкодити спекулятивні твердження деяких „еміграційних політиків” про те, що „ВУНРада не існує” чи що „вона постала в німецькій дійсності”.

Заперечити існування Всеукраїнської Національної Ради — це значить викреслити зовсім останні десять років української політичної історії. Це означає викинення поза межі українських національних надбань героїчних та світлих подій у Карпатській Україні 1938-39 років, що є заступлені у Всеукраїнській Національній Раді через Центральну Українську Раду Закарпаття та інших видатних діячів Закарпаття. Це рівнозначне з тим, що українська нація визбувається великих духових і політичних зусиль, великого вкладу праці й боротьби, намагань українського народу виявити себе суверенно серед найважчих хвилин своєї історії. А те все було в Українській Національній Раді Львова та Українській Національній Раді Києва 1941—1944 років, що злилися з Центральною Українською Радою Закарпаття 22 квітня 1944 року у Всеукраїнську Національну Раду (ВУНР). І вкінці Всеукраїнська Національна Рада, що через своїх представників діє на рідних землях під большевицькою окупацією, щоб разом із народом у глибокому підпіллі на шахтах Донбасу, в колгоспах українського чорнозему та на засланнях разом з українськими примусовими переселенцями і засланнями — це могутній, для багатьох на еміграції не зрозумілий, період великої підпільно-визвольної боротьби, яка розгортається зараз. Той, хто не знає тих великих поривань, того великого вкладу крові в минулому та сучасному героїчній частині українського народу, хто

жив у еміграційних чи інших закутках далеко від подій, може не розуміти їх, не доцінювати чи навіть із тих чи інших причин заперечувати їх, але не він зі своїм спідленим серцем писатиме українську історію.

Кожний, хто об'єктивно оцінюватиме великий зрив Срібної Землі 1938-39 років, героїчну боротьбу Січовиків, приклад з'єднання всіх сил закарпатської вітки українського народу у вирішальних хвилинах, хто зупинятиметься над основами державного будівництва Карпатської України, хто студіюватиме могутнє зрушення народних сил на західних, осередніх та східних землях України, чи відтворюватиме епопею українського підпілля та партизанської боротьби 1941—1944 років, чи многогранну боротьбу 1944—1948 років, той зупинятиметься посередньо чи безпосередньо на Всеукраїнській Національній Раді.

Всеукраїнська Національна Рада — це знаменник та символ усього творчого та героїчного останнього десятиліття української історії. Навесні 1944 року з'єдналися в одно ціле нероздільне зусилля новочасної ще свіжої весни Закарпаття, новий етап західньо-українських земель по двох роках большевицької темряви та хвилі великого Національного відродження Наддніпрянщини по 20 роках панування червоного ката. Через злиття Центральної Української Ради Закарпаття, Української Національної Ради Львова та Української Національної Ради (УНР) Києва, у якій заступлені були представники всієї соборної України в одну Всеукраїнську Національну Раду, відновлено єдність та соборність українських земель, яка заперечена була „легітимними переємниками” та яку старалися вбити кожноточасні окупанти України, щоб у цей спосіб розбити та послабити український національний організм. Це відновлення єдності та соборності прийшло в час, коли українська територія внаслідок воєнних дій була розділена між чотирьома окупантами України, а саме большевицьку Москву, Німеччину, Мадярщину та Румунію. Тоді заманіфестовано перед історією нерозривність українських земель, один фронт боротьби проти існуючих окупатів і співпрацю всіх українських земель у боротьбі проти большевицького сатрапа, який заливав усе нові терени України. Ця єдність набирає великого значення сьогодні, коли большевицька Москва при допомозі своїх агентів у краю та на еміграції стареться знов усіма силами вбити клин по лівій колішній окупаційних кордонів у живе тіло українського народу.

Актом 22 квітня 1944 року і спільною працею у Всеукраїнській Національній Раді з'єдналися в одно ціле не тільки представники українських зе-

мель, але й представники обох українських церков, чоловік репрезентанти українського культурного та наукового життя та керманічі підпілля українських осередків, східних та західних земель. В день підписання акту відбулася у Львові нарада зв'язкових від поодиноких територіальних підпільно-революційних центрів, де прийнято напрямні для різних відтінків роботи на підсоветську дійсність.

З хвилиною постанови Всеукраїнської Національної Ради на політичну арену України виступила нова політична сила, що мусить надати своє п'ятно Українським Визвольним Змаганням та українському державному будівництву, коли вони мають бути успішними.

Поодинокі прикмети цього нового керманіча виявилися вже раніше в діяльності поодиноких українських національних рад. Вони не накидалися при допомозі насильства чи терору, не закріплювали за собою „влади“ при допомозі жонглерства, але виростали з гущі народу як вияв потреб того ж народу. Вони об'єднували довкруги себе все, що було здорове без огляду на ідеологічно-політичні різниці, задивлені у велику мету та великі завдання. У вирішальні хвилини вони йшли першими та право на керівництво закріплювали своєю кров'ю на вулицях Києва, Хусту, Львова та на всіх клаптиках землі соборної України.

Всі ці позитивні прикмети Центральної Української Ради Закарпаття, Української Національної Ради Львова та Української Національної Ради Києва перейшли через своїх представників та створили монолітний тип соборницького провідника у Всеукраїнській Національній Раді. На ньому витиснули своє п'ятно духово-політичні надбання та довголітній досвід праці на Наддніпрянщині, глибокий патріотизм Галичини та глибинна мораль і релігійність Митрополита Андрея Шептицького (Заступника Голови Всеукраїнської Національної Ради) та героїчна жертвенність українського Закарпаття та інших окраїн українських земель. Символом того нового керманіча української визвольної боротьби була перша Президія Всеукраїнської Національної Ради, на якій чолі стояв відомий науковий та політично-громадський діяч Наддніпрянщини та довголітній в'язень советських тюрем — проф. Величківський, його Заступником був сл. п.

Митрополит Андрей Шептицький, другим Заступником керманіч великих подій Закарпаття 1938-39 років, а Секретарем відомий революціонер та суспільно-політичний діяч К. У склад Всеукраїнської Національної Ради увійшли видатні представники українського політичного, військового, культурного та громадського життя всіх українських земель.

Вірна своїй природі, основам та напрямним своєї праці Всеукраїнська Національна Рада положила весь тягар своєї праці на рідні землі. Головну свою увагу вона звернула не на цю працю, яка дає скорі, наявні осяги, але на мозольну підпільну боротьбу і многогранні процеси життя.

Свідома великої відповідальності перед українським народом, задивлена у свою основну мету, не пішла Всеукраїнська Національна Рада на опереткову конкуренцію з іншими середовищами, які висунули свої претенсії на державно-політичний центр українського народу. Вона не пішла теж на конкуренцію різних „державно-політичних центрів“ у писанні меморандумів до зовнішньо-політичних чинників. В неупорядкованих та схопизованих відносинах української еміграції не розгортала вона теж ширшої зовнішньо-політичної діяльності, хоча мала та має для цього чи не найбільше формальних даних та найбільше відповідний людський склад. Розуміючи особливості української еміграції, ВУНР робила тільки окремі заходи в тому напрямі, щоб довести до консолідації всіх українських політичних середовищ на еміграції та таким чином довести до впорядкування українського політичного життя на чужині та створити передумови для систематичної широко розгорненої зовнішньо-політичної праці.

Обсервуючи українське політичне життя на рідних землях та на еміграції, ми є все більше того переконання, що одинока Всеукраїнська Національна Рада має всі духові та фактичні передумови для цього, щоб підняти українське політичне життя на вищий щабель, елімінуючи з нього з одного боку елементи отамансько-терористичні та монополітичні амбіції, а з другого боку опортуністичну мертвечину загибаючих могоканів. І скоріше чи пізніше Всеукраїнська Національна Рада мусить наложити на все українське життя своє п'ятно, коли вона має сповнити завдання, яке стоїть перед нею.

Я. ДУБОВИЙ

Відновлення Автокефалії Української Православної Церкви

Від Редакції: Містимо цю статтю в порядку дискусії. В цій дуже важливій справі нашої Церкви, просимо зайняти слово всіх тих, кому дороге майбутнє Української Автокефальної Православної Церкви.

Майже тисячу років тому український народ залишив свою стару віру і запозичив від Візантії християнство. Переїнявши Христову віру від греків, український народ створив свою власну Церкву. Наша Церква здавніх-давен була власне автокефальною, бо перебувала тільки в молитовному єднанні з матірною церквою — грецькою через Вселенського константинопольського патріарха.

У перший період свого існування Українська церква відіграла визначну роль в національно-державному житті України.

Переяславську угоду Москва відразу почала використовувати для поневолення України. Але Українська православна церква була в ті часи сильною релігійно-національною організацією. Її підбудову становили активно діючі братства, які провадили велику релігійну і культурно-національну працю. Досить згадати хоча б тільки про школи, які утри-

мували братства. А взагалі треба сказати, що в керуванні Українською православною церквою вірні мали не останнє слово. Абсолютної необмеженої влади в Українській церкві не було і не може бути згідно з заповідями Христа. Христос називає своїх учнів друзями, а не рабами (Єванг. Іван 15; 14 і 15). Великий ідеолог християнської церкви, апостол Павло, не визнає себе паном над вірою. Так, у другому листі до Коринтян ап. Павло пише: „Не тому, ніби ми беремо владу над вашою вірою, але нашої радості помічники ми“. (Другий лист ап. Павла до Коринтян 1; 24). Коли мати синів Зеведеєвих просила у Христа, щоб обидва її сини — учні Христа мали високі посади в Царстві Христовому, то Христос сказав учням: „Ви знаєте, що владики народів панують над ними, а вельможі їх тиснуть. Не так буде між вами, але хто великий із вас хоче бути, — хай буде слугою він вам“. (Єв. Матв. 2; 25—28).

Отже, сам Христос був проти абсолютної необмеженої влади в церкві. А східні патріархи в своєму окружному посланні говорять: „На сході... видчим охоронителем релігії є... саме народ“. І це цілком правдиво, бо голос церкви є голос Вожий.

І Українська церква з давніх часів здійснювала це. Крім того, дотримуючись усіх засад соборної і апостольської церкви, вона присвятила себе служінню народам, бо „служіння народам — служіння Богові”. Отже, бачимо, що Українська церква була побудована на засадах соборності.

Саме цього бракувало московській церкві. Християнська православна московська церква завжди була складовою частиною державної влади. Московська церква віддавна почала служити „сильним миру цього” і запровадила в управлінні церквою устрій абсолютизму. Тому Москва не могла примиритися з народною православною церквою в Україні. Підкупивши грішми і соболями турецького великого візира, який вплинув на патріарха константинопольського, здобула Москва право на підпорядкування собі Української церкви. Сталася ця антихристиянська подія 1687 року. Сталось те, що згідно Дій Св. Апостолів зветься симонією. Після цього царат почав на свій лад панувати в Українській церкві. Передусім було знищено апостольський звичай обирання громадою вірних священослужителів. Московська влада відтепер сама призначає архиєреїв, хоч згідно 30 апостольського правила той, хто за допомогою держави здобуває священослужительський сан, позбавляється сану.

Опанувавши в такий спосіб провід в Українській церкві, царат примушує церкву Христову в Україні служити його імперіалістичним цілям. Проти ганебного і брутального поневолення церкви в Україні підіймали голоси простесту священослужителі-українці, як і самі вірні. Але це був голос „вопіючого в пустині”, бо непокірних священослужителів святіший Синод позбавляв сану, відлучав від церкви і засилав на заслання до Соловків.

Український народ не погоджувався з таким станом речей і при першій нагоді, коли вибухнула в 1917 році революція, українці взялися до відбудовання своєї держави і своєї церкви. Ще в 1917 році започатковано підготовчі роботи до скликання в Києві Собору укр. православної церкви. Але треба сказати, що для цього були надзвичайно несприятливі умови. Передусім архиєреями в Україні були переважно москалі, а навіть нечисленні українці з походження на цих постах були вірними рабами Москви. У Києві тоді жив при Печерській лаврі архієпископ Олексій, що був українцем. Цей архієпископ відразу виявив себе прихильником української церковної справи. Але московський патріарх Тихон повідомив архієпископа, що він забороняє йому служби Божі, а коли архієпископ Олексій не відмовиться від співпраці з українцями, він буде позбавлений сану. Переляканий архієпископ Олексій відійшов від церковної української справи.

Центральна Рада, за своїм складом переважно соціалістична, якось мало приділяла уваги цьому важливому питанню. У всякому разі Центральна Рада не заперечувала проти скликання Собору української православної церкви.

Після оголошення Четвертого Універсалу виторилася нова ситуація. У власній державі мусять бути і своя вільна автокефальна церква. Але політичні події несприятливо склалися для української церковної справи. Центральна Рада мусяла тимчасово залишити Київ, який опанували загопи Муравйова. В місті розпочався шалений терор. Красногвардейці тоді забили в Києві до 10 тисяч українців, а серед них і київського митрополита Володимира, росіянина з походження. Після вигнання загонів Муравйова і повернення до Києва Центральної Ради активізувалася підготовча праця до скликання Собору.

З приходом до влади гетьмана Скоропадського московське духовенство на Україні, а також і свої землячки з москвофільствующих, піднялися на душі. Прибічники „єдиної недеільної” захопили до своїх

рук справу скликання Собору української церкви. Москалі і малороси викинули з членів Собору українців і на Соборі обрано київським митрополитом запеклого ворога українців Антонія Храповицького. Гетьманський уряд визнав це обрання, і Українська церква, як і за царату, залишалася підпорядкованою московському патріархові. Митрополит Антоній тоді часто виступав з промовами, в яких закликав вірних до об'єднання навколого російської церкви. Одне слово, це були страшні часи для української церкви, яка почала відновлюватися в 1917 році.

За Директорії українці знову взялися до упорядкування церковних справ. Директорія видала закон, згідно якого Українська церква мусять стати автокефальною, але здійснити цей закон відразу не вдалося. Через те московська патріарша ієрархія продовжувала на Україні служіння московської державі. Церковні владики, як це цілком справедливо сказав у свій час визначний діяч професор Володимир Чехівський, обсадили апарат церкви в Україні запеклими російськими шовіністами, лютими ворогами України. До них приєдналися „ради користи, чинів і кар'єри” перевертні і зрадники з українців. Вони вчили, що не можна молитися і служити Богові рідною мовою.

Всеукраїнський православний церковний Собор, що зібрався в Києві в Софіївському соборі 14 жовтня 1921 року, ще раз звернувся до московського єпископату на Україні з закликом припинити ганебну антинародну працю і з'єднатися з церквою вірних. Але московська ієрархія не послухала голосу всеукраїнського Церковного собору. Взявши це до уваги, всеукраїнський православний церковний Собор ухвалив: 1. „Єпископсько-самодержавний устрій церкви, що утворився під впливом історичних обставин, яким пройняті старі закони, не може залишатися надалі і мусять бути заступлений церковно-соборноправним устроєм, відповідно до духові православної Христової віри. 2. Собори в складі одних єпископів, як це було досі і є, не відповідають правдивому духові православної Христової віри, не дають змоги церкві жити повним життям і їх треба надалі заступити Соборами з представників від усієї православної української людности”. Далі святіший Собор ухвалив: „Вважаючи, що Собори з представників всієї української людности не є порушенням церковних канонів, а тільки органічний розвиток їх, ми, представники української православної людности, скликані Всеукраїнською Православною Церковною Радою, визнаємо себе канонічним місцевим Собором української православної церкви, а тому і найвищим її органом, через який лунає голос Української церкви благодаттю Святого Духа”.

Взаємовідносини Української церкви і інших церков Собор визначив у такий спосіб: „Визнаючи за українською православною церквою і історичне, і канонічне, і моральне право на життя, незалежне в своєму урядуванні і окремішностях від інших автокефальних церков, і остаючись цілком на ґрунті православного розуміння Христової віри, Всеукраїнський Православний Церковний Собор ухвалив відновити автокефалію української церкви”.

У своїй постанові Собор зазначає: „акт 1687 року піддання Української церкви під зверхність московського патріархату, що дав такі сумні наслідки, визнати аморальним, недійсним; факт перебування Української церкви в підлеглих московському патріархатові вважати насильством, яке мусять обурювати кожного правдивого християнина”.

Отже, ухвали Всеукраїнського Православного Церковного Собору є дуже важливі і вони є основою нашого релігійно-церковного православного життя. Вони відновили автокефалію Української православної церкви.

Як у політичному житті, так і в нашому церковному, знайдуться ще люди, які не визнаватимуть історичного акту 14 жовтня 1921 року, що оголосив автокефальність і соборноправність Української церкви. Будуть ще рецидиви в цій справі, себто намагання скасувати соборноправність і на вернути Українську Православну Церкву на московський лад, але ми на це скажемо їм словами Христа: „Доповніть і ви міру ваших батьків” (Єван. Мат. 23; 32). Багато ще неправди і бруду будуть вилити на діячів і постанови Всеукраїнського Православного Церковного Собору, але ми мусимо пам'ятати, що „всяка брехня не від правди” (Перший соборний лист св. апостола Івана 2; 21).

Історія йде своїм порядком і цього ходу подій ніхто не може ні припинити, ні повернути назад.

Для ворогів українського народу вибиває остання година. Як зазначає апостол Іван: „Тепер появилoся багато антихристів, — з цього ми пізнаємо, що остання година настала”. (Перший соборний лист св. апостола Івана 2; 18).

На сьогодні у нас, на великий жаль, стався розлам в Автокефальній Православній Церкві. На еміграції ми мусимо намагатися за всяку ціну це роз'єднання зліквідувати, бо таке роз'єднання є на користь не для української нації, що сьогодні перебуває під страшною і жорстокою окупацією нашого одвічного ворога Москви. Ми віримо, що як одна так і друга сторона цього розламу усвідомлять поважність справи і прийдуть до гідного вирішення для добра Української Автокефальної Православної Церкви і українській нації в цілому. М. Б.

В ОБОРОНІ ДІЙСНИХ ТРАДИЦІЙ

Є певні речі засадничого порядку, яких не можна й не вільно інтерпретувати так, як підказує кон'юнктура, чи довільно, оскільки потрібно для вузько-партійного талмуду. Такими засадничими справами є м. ін. традиції і з них випливаючі акти державно-національного будівництва, що мають по сьогоднішній день дійсне і зобов'язуюче значення для цілого українського народу, але, які разом із тим мають великанське політично-державницьке значення для виховання молодого покоління. Це для кожної нації з державницькими аспіраціями, а тим більше для нації, що стоїть у стані боротьби за їх реалізацію, мусить бути безспірним. Куди більше в своїх наслідках може бути трагічним такий стан, коли сама політична верхівка, що є відповідальною за керівництво нацією, сама починає кидати ці засадничі справи на жир міжгрупової дискусії. Звичайно речі засадничі в устах партійних талмудистів виходять так, як їм саме цей талмуд партійного гетта наказує. І саме в нас, українців, в добу „блискучого відокремлення” з однієї сторони, та в період „демократичного соціалізму” і демократії взагалі з другої сторони, діються речі, які кожного чесного українця державника наповнюють тривогою. Маємо на увазі, полеміку чи дискусію про „легальність” чи „нелегальність” традицій і легітимацій уряду Української Народньої Республіки, що її почали з вузько-партійних мотивів „фахові знавці” цієї легальности з табору „блискучого відокремлення”. Не меншою тривогою наповнює нас деяка метушня в таборі „істинних легалістів”, які також по-своєму хочуть інтерпретувати суть дійсних традицій і їх символи. Це зумовлює дати засадничі виснаження з нашої сторони, саме нам, тим, яким уже не раз припадала почесна роль реального борця і оборонця дійсних традицій і легітимацій.

І тому в час найбільшої небезпеки нації і на передодні великих змін, разом із тим у час потреби повної концентрації сил для боротьби проти спільного ворога підносимо голос перестороги і заклик до дійсної духової і політичної єдності. Найдім отже правду і вірні шляхи до реалізації нашої основної мети.

Період між двома війнами це була доба, коли продовжували існувати розпалені до білого антагонізми між політичними течіями, що звали себе речниками т. зв. „реальної політики”, а які одночасно вважали себе „єдиними репрезентантами” української політики доби визвольних змагань 1917—1921 рр. Не місце тут згадувати чи вичисляти видань публіцистичного чи мемуарного характеру, що появились у той час. Це було, одним словом, обвинувачення груп і людей, що хотіли показати себе перед українським громадянством за своїх

противників, спихаючи вину за нашу політично-мілітарну програму один на одного. Як же ж дійсно боляче і дійсно маловиховне було це все! Передусім боляче і маловиховне було для української молоді, яка вже в заранні своїх зацікавлень цією героїчною добою мусіла пізнавати „діла незабуті батьків своїх” в дуже необ'єктивному насвітленні самих батьків. Це був приклад, як не треба виховувати молодь. Наслідки цього відчуваються сьогодні зокрема. І тут проте треба признати, що молоде, те молоде здорове націоналістичне покоління наполегливо шукало в світлих традиціях української національної революції 1917—1921 рр. дороговказу для дальшої боротьби за повернення суверенних прав українського народу. Воно — це націоналістичне покоління найшло його в актах національно-державного будівництва 22 січня 1918 р. і 22 січня 1919 р., в актах суверенности і соборности Української Державности. А далі в героїських актах Крут, Листопаду, Базару, Зимового Походу. На кінець це українське націоналістичне покоління, продовжуючи ці світлі традиції, оживляло їх власною героїкою боротьби проти окупантів, надаючи одночасно цим традиціям невмирущости і свіжости. Ці традиції і легітимації творили й здійснювали Симон Петлюра і М. Міхновський, Євген Коновалець і А. Мельник, а разом із тим сотні — тисячі знаних і незнаних вояків української національної революції. Во ім'я цих традицій вмирали по тюрмах, на засланих і на каторгах найкращі сини українського народу під большевицьким, польським, чеським, румунським, німецьким окупантами. Во ім'я цих традицій проходив революційний змаг українського народу на східних, центральних і західних теренах України. Так постали величні дні Карпатської України і, виходячи з цих традицій і в ім'я їх, постав могутній зрив народніх мас під прапором революційних сил і всенародньої УПА в р. 1941 і 1942, які продовжуються по сьогоднішній день. Погибші і живі борці за ці традиції це свідки їх живучости і, коли хочете, легальности. Саме в тому заключається чи не найважливіший елемент легальности і зобов'язуючі сили цих традицій і легітимацій актів національно-державного будівництва Української Народньої Республіки 1918—1920 рр. В чому ж, отже, суть і невмирущість цих традицій?

Українська Держава княжої доби впала в першу чергу під ударами зовнішніх ворогів і внутрішніх крамол. Богдан Хмельницький був реставратором української держави і повернув суверенні права української держави в 1648 р., то є „права і приїмущества, свободною нацією значущія”. Цей „вождь речі посполитої української”, як його називає козацький писар Зорка, нічого „яні не від-

новлював і не проголошував", не дивлячись на те, що перерив суверенності української держави був чималий. Ось яку ноту передав від імені Богдана Хмельницького його канцлер Іван Виговський шведському королеві Карлові Густавові: „Вони (козаки) домагаються, щоб Ваша Королівська Величність признала їм право до всієї стародавньої України (das ius totius Ukrainae antiquae)". Бо з них глузували б, якби вони не одібрали (vindiciten) того, що їхні предки втратили, того, що було від них безправно одібрано (лист шведського посла Веллінга в Архіві Юго-Зап. Росії). Із цього ясно виходить, що Хмельницький і його державні достойники зокрема підкреслювали перед українським народом і зовнішнім світом характер тодішньої української держави, як пересемника державно-політичних прав стародавнього суб'єкту, т. є. традицій і легітимацій держави княжої доби. Також Пилип Орлик, цей екзильний речник української державности, пише в 1734 р. до запорожців не припиняти визвольної боротьби „поки отчизна наша зо всім народом войськовим і посполитим не будет до первобитних прав і вольностей привернена і от незносного ярма московського висвободжена". Ці святощі державно-політичних традицій і їх пересемництво підкреслює автор історії Росії та Орлик в своєму виводі „Прав України". Для гетьмана Пилипа Орлика суттю цієї традиції була „суверенність України". Актом IV Універсалу 1918 року Української Народньої Республіки реалізувалась „колишня мрія батьків" „волею, силою і словом суверенної української нації", себто стародавній, але загарбаний зрадливим московським окупантом суверенні права України. Ті суверенні права, які називали наші державники періоду козацької державности, як „права і приімущества свободную націю значущія". Цим хочемо наголосити знаменний факт, що в усіх періодах української державности творці державно-національного будівництва зокрема підкреслювали пересемництво традицій й легітимацій своїх попередників. Цей момент має велике значення так для зовнішнього світу, як і передовсім внутрішньо-українського політично-національного життя, як вихідні позиції для всіх, що хочуть будувати спільний український фронт і які мають завдання виховувати українську масу в державницькому дусі.

Як відомо, після періоду визвольних змагань українська нація не склала зброї та не занехала боротьби за ці світлі традиції і акти національно-державного будівництва, а навпаки революційні сили нашої нації що боротьбу продовжують по сьогоднішній день. Формальним репрезентантом актів національно-державного будівництва Української Народньої Республіки є Директорія й Уряд УНР, що опинилися після мілітарної програї і окупації української території на чужині. Від імені Директорії й Уряду УНР не був виданий жаден акт типу „Маніфесту" з 14 листопада 1918 року про федерацію з Москвою, акту, що заперечував би суверенність проголошену 22 січня 1918 року. Тим то акт 22 січня 1918 року є всилі і зобов'язує нас усіх по сьогоднішній день. Навіть у т. зв. „Варшавському Договорі", помилковість якого оцінить належно майбутній історик, було підкреслено „право України на незалежне існування та „визнання Директорії Незалежної Української Народньої Республіки, на чолі з головним отаманом Симоном Петлюрою за верховну владу УНР". Ясно, що цей помилковий акт із 22. IV. 1920 року, званий „Варшавським Договором", був укладений, як часто підкреслював Петлюра, з уваги на „безвихідне становище" і який був дуже непопулярний серед українського громадянства цілої України та напевно не був би ратифікований плегумом Трудового Конгресу. Цей акт, як слушно твердить компетентний свідок того часу І. П. Мазепа, „підписав Лівичський з доручення мі-

сії, але без згоди уряду". Ясно, що цей акт не приносить державної чести урядові УНР, який і досі його не відкликав. Проте, це в ніякому випадкові не дає права комунібудь хибно інтерпретувати, а то й заперечувати акт 22 січня 1918 р. і відновляти те, що було вже цим актом відновлене. Тому то т. зв. „Акт 30 червня 1941 р." є актом не дійсним, бо проголошений не волею українського народу, який уже раз виявив свою волю актом 22 січня 1918 року і актом 22 січня 1919 року, але необдуманістю однієї політичної групи, то є ОУН (С.В.) Цей „акт відновлення" Української Державности групою Бандери постав у специфічних умовах німецької окупації західних теренів України та большевицької окупації східних теренів України, а разом із тим під час румунської окупації Буковини і Басарабії та мадярської окупації Карпатської України. Ясно, що в таких умовах не діяла суверенна воля української нації, яка свободним волевиявленням перенесла б мандат Директорії Уряду УНР на творців т. зв. „Акту 30 червня 1941 року". Тим то творці „акту відновлення" 30 червня 1941 р. хотіли заперечити зобов'язуючу силу закону про суверенність 22 січня 1918 року. Треба було б запитати творців „акту відновлення 30 червня 1941 р.", чому так пізно автори „теорії про нелегальність Директорії Уряду УНР" нагадали собі шелухінські аргументи з його брошури п. з. „Варшавський Договір"?

Чому панове Ребет і Сокільський не порадили своєчасно „генеральному секретареві закордонного представництва УГВР п. М. Лебедею", щоб він не підписував із представником „нелегального уряду УНР" п. Шульгином славнозвісного меморандуму до Парижу. Ні шелухінські аргументи, ні аргументи із публікації „Ми і наше докільля", а разом із тим теорії Ребета і Сокільського, не зможуть заперечити зобов'язуючу силу актів державного будівництва 1918—1920 рр., а зокрема акту 22 січня 1918 року, виданих органами Української Народньої Республіки. Нам можуть не подобатись люди, які ці традиції і легітимації переходово і формально зберігають, але це друга справа. На це можна відповісти прикладом Франції. Французьку Народною Республіку репрезентували Петен і Оріол. Французам не подобалась політика Петена, але його наслідники не видавали „акту відновлення", лише привернули традиції і легітимації Французької Народньої Республіки, не перериваючи їх тяглости. Думасмо, що інакше не зробить де Голь, коли прийде до влади.

І це вам, творці „теорії недійсности" Акту 22 січня 1918 року і продовжувачі „теорії про нелегальність" Директорії Уряду УНР треба знати, коли заржавілим пером хочете руйнувати символ української державности. **Д-р Зенон Городиський**

СЛОВАЦЬКИЙ АПЕЛЬ ДО РАДИ ПЕЗПЕКИ ОН

Голова Словацької Національної Ради в Лондоні (заснованої в 1943 р.) п. Прідавок вислав 15 березня 1948 р. Раді Безпеки Об'єднаних Націй таку телеграму:

„Засуджуючи з негодуванням в імені словацького народу комуністичний путч у Словаччині, ми з цілої душі підтримуємо ініціативу делегата Чіле, щоб розслідувати теперішні події в Словаччині. Ми пропонуємо також розслідувати обман Бенеша-Готвальда, який позбавив Словаччину її самостійности. Якнайбільш рішуче ми відмовляємо Папанеківі, Славікові чи якому б то не було т. зв. чехословацькому прихильникові право говорити або діяти в імені словацького народу. Ми домагаємось переведення контрольованого плебісциту без участі чехів і советів, щоб ствердити волю словацького народу щодо державної самостійности, згідно з § 3 Атлантийської Хартії".

Готуємося до Великої Мети!

(На маргінесі Пластового Конгресу)

Кінцеві дні березня 1948 р. проходили серед української еміграції в Німеччині під знаком Українського Пластового Конгресу, що відбувся в днях 26—29 III в Ашафенбурзі, куди по більше ніж однорічній підготові з'їхалося около 300 скавтамайстрів пластунів-сеньйорів, представників, старших пластунів і чільних українських громадян непластунів, щоб застановитись та обдискутувати суттєві й основні проблеми Українського Пластового Руху. Зібралися не юнаки, а вже зрілі громадяни, що перейшли або й ні пластовий шлях, щоб з'ясувати, як найкраще виконувати обов'язок „Служби Богові й Україні”. В обличчі цього обов'язку треба було розглянути становище пластунів-сеньйорів, та працю над вихованням пластової молоді. Ця в сучасну пору одна з найважливіших проблем українського національного життя була в центрі уваги Конгресу. Бо ж Пласт — це виховна організація молоді, отже виховання — це основне його завдання.

В цій цілі виголошено 8 основних та біля 15 доповнюючих доповідей, над якими проведено жваву дискусію. Доповідачі та дискусанти намагалися розглянути справу виховання молоді всестронньо та якнайглибше.

Конгрес розглянув „Пройдений Шлях Українського Пласту”, тобто діяльність від його заснування в 1911 р., його етапи розвою та перешкоди. Розглянув одне основне завдання, а саме зробив підсумки дотеперішньої діяльності. Стверджено, що діяльність Українського Пласту завжди йшла гармонійно з національними вимогами і виховання в Пласті принесло позитивні наслідки в національно-освідомлюючій акції не тільки серед молоді, але широкого загалу українського громадянства, особливо на Закарпатті, Волині та Галичині та дало великий вклад у наші визвольні змагання. УСС, СС і Карпатські Січовики — здебільша проходили пластову школу. Між Пластом і УВО та націоналістичною молоддю в минулому була тісна співпраця.

Другим основним завданням Конгресу було намітити **виховний ідеал** для виховання української молоді та метода виховання. Стверджено, що в центрі уваги мусить залишитися **українська людина**, яка не дивлячись на всі намагання, дотепер не повністю виявилася на висоті завдань.

„Вірність Богу й Україні” — це синтеза Божого й національного, а „Україна понад усе!” — це вияв нашої туги за свободою нашого народу, вияв благородної туги за нашою Батьківщиною, і цей клич висловлює наше рівноядне право з іншими народами за самостійне життя. Виходячи з нашого конкретного становища, в центрі нашої уваги мусить постійно бути образ поневоленої Батьківщини. Це є вихідний пункт. Його треба пов'язати з волею і великим бажанням визволити zagrożену батьківщину, а тому даліше гасло виховання повинно бути: „**Дужі руки зберегти до зброї!**”; отже виховним ідеалом є не героїка терпіння і смерти, але героїка боротьби та позитивної праці й життя для Батьківщини, з готовістю йти на смерть за неї.

Конгрес признав примат всенаціональному, **позапартійному** вихованню молоді на основі благородного ідеалістичного світогляду, українського патріотизму та позитивних національних традицій, беручи в основу християнську етику і мораль. Тому слід плекати **толеранцію**, толеранцію релігійну, ставову, територіяльну, толеранцію поглядів. Потреба усвідомити собі, що „не ти, не я, але ми”, є суттєве; „не твоя партія, чи моя група, але наша нація” — є джерелом сили, що веде до Правди, Добра і Кра-

си. Із цим тісно зв'язаний другий клич Конгресу — „Софія й Юр” — це символ нашої мети, як вираз нашої релігійної толеранції, та духової територіяльної соборности української нації. Це шляхи, що ведуть до внутрішнього миру. Синтеза Божого й національного, національного й універсального, розуму, волі і почувань, принципу толеранції й сили, пошани до чужого й власної гордості, авторитету й свободи — це те все, що веде до виховання нової благороднішої людини.

Закон „Вірність Богу й Україні” — ставить й до еміграції вимогу бути завжди і всюди вірними своїй релігії й національним традиціям та пам'ятати, що „не там моя батьківщина, де мені добре”, а **тільки Україна**, багато зрешена кров'ю наших батьків, сльозами наших матерей та засіяна кістками наших братів і сестер, була, є і залишається нашою Батьківщиною. Тому не здушуймо свою благородну тугу за Україною, бо ж вона є запорукою охорони нас перед денационалізацією.

Конгрес обговорив обширно методи виховання та підготовки „в дальшу мандрівку до Великої Мети”, під знаком чого він і проходив.

* * *

Безперечно потішаючим явищем у наших часах є факт, що Конгрес, який проходив під проводом Верховного Пластуна скм. Северина Левицького та діловою кермою Голови Головної Пластової Старшини скм. др. А. Фіголя, і в якому брали участь українці різних ідеологічних переконань, різних віровизнань, різного територіяльного й соціального походження, був висловом національної єдності та пластового братерства. Конгрес одержав привітання від ряду українських громадських установ, високих шкіл, політичних організацій та діячів. До найважливіших треба зарахувати привітання від митрополита УАПЦ Полікарпа, Голови Проводу Українських Націоналістів — полк. Андрія Мельника, Президента Андрія Ливицького, Степана Бандери, від СГД, УНДС, Голови ЦПУЕ В. Мудрого та ін. Від УСС-ів привітав Конгрес особисто отаман др. Н. Гірняк, а від вояцтва пп. ген. Петрів і ген. Павленко.

В рамках конгресових імпрез вшановано беззневні дні Карпатської України та пам'ять усіх борців за визволення України.

Багата пластова виставка та висвітлення фільмів із „Свята Весни” (накручені пп. Сосухом і Елісвим) були завершенням пластової атмосфери.

П. Чайка

Бійці УПА розповідають...

До нашого, мабуть, найбільше віддаленого табору біля Кілю (Корюген) сьогодні завітали дорогі гості-бійці УПА, які протягом кількох років стояли в нерівній боротьбі проти переважаючого ворога. Прибули ті, що зміряли своїми ногами широкі простори Волині, ліси Галичини і суворі шпилі Закарпаття.

Збори відкриває культурний референт табору, серед таборян про прибуття милих гостей. Ввечері маса скитальців хлинула до театральної залі, яка за кілька хвилин наповнилася по береги.

Збори відкриває культурний референт табору, вітаючи бойовиків. Привітальні слова референта укриваються бурєю оплесків присутніх. Зал з на-

пруженням очікує появи на кафедрі першого з хоробрих синів свого народу.

— Слово має пан Василь, — оголошує голова.

Знову оплески. Починає Василь, який боровся в курені Залізняка. Він розповідає про жажливі картини примусового вивозу українського населення окупантом, про розстріли, шибениці, руйнування греко-католицької церкви в Галичині. Малює широку панораму звитязних подвигів героїчних повстанців. Свій звіт повстанець насичує яскравими, живими картинами. Зібрані з величезною напругою ловлять кожне слово свого заслуженого земляка. Його останні слова вкриваються громом оплесків, якими присутні висловлюють свою любов і пошану до борців за українську правду.

За ним виступає ще зовсім молодий стрілець Володимир, якого все „доросле” життя пройшло в боротьбі, бо йому сьогодні лише дев'ятнадцять, а він воював понад три роки. Володимир просто, але щиро розповідає про найяскравіші епізоди боротьби як проти гітлерівських орд, так й проти польових шевцидських загартників.

Стрілець розповідає, що ми на Батьківщині не знали ніяких партій і УГВР, лише чули, що за кордоном є УГВР і керує, ніби, боротьбою, а тут уже довідалися, що, нібито, УГВР існує на Батьківщині, а там ми всі, без різниці територіяльного походження і політичного переконання, в єдиному пориві боролися проти ворога України за Самостійну Соборну Українську Державу. Ми з великим болем почули тут на еміграції про нікому, крім наших ворогів, непотрібну сварню, внутрішнє розбиття, намагання однієї партії скапіталізувати собі нашу кров і боротьбу.

Слідуючим виступає, мабуть, ще молодший за свого попередника санітар Остап. Він у хвилюючих фарбах малює відважну працю санітарної служби в УПА. Докладно розповідає про підземні шпиталі в лісах, про сміливі рейди повстанців на здобуття медикаментів у ворога або в сільських та міських аптеках, але разом із тим він оповідає, що ніякої медичної допомоги з-за кордону не одержували, а самі собі давали раду.

— Було й так, — каже Остап, — що продавали худобу, відняту у ворога, а на ті гроші купували через своїх людей ліки в аптеках.

— А невже не можна було купувати за долари, а не возитися з худобою, хтось кидає запитання з присутніх.

— Але де ж взяти доларів?

— Та можна ж було на зібрані серед нас марки на УПА купити долари.

— Ніяких грошей ми з-за кордону не одержували, — відповідає повстанець. — Серед тих, хто може останні пфеніги по таборах давав у свій час на УПА, зростає обурення, але не перешкоджають звітодавцві.

— Я пройшов велику школу в УПА і на перший поклик Батьківщини я знову готовий стати до бою за нашу потоптану Батьківщину, — закінчує свій звіт Остап, дякує аудиторії за увагу й сідає.

Останнім виступає четвертий їхній побратим по зброї п. Т. Цей виглядає далеко старше своїх попередників і говорить поважнішим голосом. Він коротко зупиняється на перебігові боротьби як у відкритому полі проти ворога, так і в заплілі. В словах останнього відчувається досвід підпільника-революціонера. У своєму звіті повстанець чимало приділяє уваги „ролі” СБ в перебігові боротьби на землях, що не зовсім сподобалося присутнім на залі „блискучим”, але, на наше щастя, вони дуже слабенькі в нас і тому не чинили ніякого спротиву, як це довідуємося з преси, вони роблять на американській зоні. Звітодавець ще багато говорить про „політвиховну” працю у відділах УПА. Йому ніхто не заважав. З великою напругою вислухують

присутні звіти до кінця. Вкінці нагороджують звітодавця рясними оплесками, а головуючий дякує героям за звіти.

На останку посипалася маса запитів до повстанців. Були такі, що принесли на збори оплачені в свій час бльочки на УПА, вони з обуренням і білью в серці слухали відповіді, що ніякої допомоги не мали з-за кордону. А шеф місцевого СХС на прощання потиснув упівцям руку і сказав:

— Ви маєте рацію, друзі, що розповідаєте чистісіньку правду про УПА.

Другого дня наші дорогі гості ще відпочивали в нашому таборі, але їм цілий день не давали люди спочинку, все засипали найрізноманітнішими запитаннями про Батьківщину, про боротьбу, про життя-буття на Землях, сипали хлопцям махорку до кишень, частували чим могли, а другого дня повстанці відїхали, подякувавши за щире, братерське привітання.

— Щасливої дороги, милі гості! — говорили їм при відїзді таборяни. **Тимотей Гваток**

Комунікат Словацького Національного Комітету в Німеччині

Після подій у лютому ц. р. у Празі і Братиславі, коли комуністи в третій Чехословаччині захопили в свої руки всю владу, також до Німеччини прибуло багато політичних утікачів, які заснували Центральний Чехословацький Комітет. Ми стверджуємо, що цей комітет виник без відома абсолютної більшості старшої й новішої еміграції в Німеччині.

Словацька еміграція залишила свою батьківщину не задля чехословацьких інтересів, лиш виключно на те, щоб заступати словацьку справу. Тому є засадничою політичною помилкою, а з політичної точки погляду організаторів т. зв. Центрального Чехословацького Комітету в Німеччині нетактовно, що вони виступають під неіснуючою фірмою „Чехословаків”. Це поняття не існує в словацькому політичному словнику. Ми не заперечуємо, що також серед словаків є деякі прихильники чехословацької єдності. Вони однак є зрадниками словацької справи і гробокопателлями власної нації.

Словацька еміграція об'єднано виступає під надпартійним проводом Словацької Ліги в Америці, яка в жовтні 1947 р. стала на чолі словацького руху за кордоном і яка виступає за однозгідною волею й бажаннями понад 90% всього словацького народу за самостійну словацьку державу. Деякі дипломати, які стояли на службі пражського міністерства закордонних справ, бажали б — будучи з походження словаками — рятувати ідею чехословакізму спільно з своїми чеськими колегами. Ані словацький народ, ані жадна словацька установа не доручала цим людям заступати словацькі інтереси. Тому вони виступають як приватні особи, їхні рішення й дії не мають нічого спільного з політичною програмою словацької еміграції.

Словацька Ліга в Америці є об'єднанням, яке говорить в імені 800.000 американських словаків, тому що вони визнали її програму й підтримують її активно. Вона говорить також в імені нової еміграції, тому що й ця не має і не може мати іншої програми, як тільки відновлення самостійної словацької держави. З-поміж чеської й словацької еміграції, яка після 1938 р. втекла до Англії й Франції, виникло дві самостійні організації. З словацького боку такою організацією є Словацька Національна Рада в Лондоні, яка від 1943 р. стоїть у гострій суперечності до чехословацької ідеї. З чеського боку такою організацією є рух генерала Льва Прхали, який опирається виключно на чеські сили й у своїх прилюдних виступах зовсім не опе-

рує ідеєю чехословакізму. Словацька Національна Рада в Лондоні тісно співпрацює з Словацькою Лігою в Америці. Також з боку генерала Льва Прхали стали відомими вислови симпатії для програми словацької ліги.

Словацький Національний Комітет у Німеччині звертається цим шляхом до всіх своїх земляків із закликом, тому що він сам не має своєї власної преси. З другого боку також інші групи емігрантів мусять бути поінформовані про склад сил із ЧСР.

Осторога перед «інформаторами»

В „Вельтвохе” (Цюріх) з 25. III. уміщено на цій сторінці статтю затитуловану „Україна — забута барикада”, підписану правдоподібно псевдонімом Ромен д'Ор. Мета уміщення зазначена в редакційній передмові дуже розумна — відшукати в межах СРСР сили, які могли б стати на перешкоді московському наступові на Європу. Ними уважається цілком слушно „змагання поодиноких советських народів за національне самоозначення”. Головним із цих народів, внутрішньою барикадою в боротьбі проти московського імперіялізму, уважається українців. Висловлюється справді сумнів, чи не постане на місці СРСР новий Балкан. Цей сумнів автор, на жаль, не спромігся розвіяти. Відомості подані ним про Україну і останні 30 років її боротьби за незалежність не об'єднані одною національно-політичною ідеєю і тому почасти досить баламутні. Пишучи, наприклад, про визвольну війну України одночасно проти большевицької Москви і проти московських генералів, твердить він і таке: „В цій війні на два фронти впала українська національна республіка зрештою також наслідком внутрішніх противенств між її реакційними і її селянсько-анархічними течіями.” Чи уважає автор українських селян анархістами, анархізм поступовим, а тих, що його поборюють реакціонерами? Подібні дурниці можна виписувати, лише кермуючись суспільницькою, а не національною концепцією. Дуже недотепним є й анахронічне означення Скрипника „червоним Квіслінгом”, бо ходило тоді зовсім не про його суспільно-політичне наставлення, а про його національну трагедію.

Наслідком цього очевидного браку національної ідеології дає автор і цілком хибні інформації про німецько-українські відносини, представляючи українців політичними кретинами, кажучи: „Національний соціалізм видавався деяким українцям частиною «цивілізованого західного світу». В дійсності ж уважали українці самі себе органічною частиною купності народів середземноморської культури, також як і тодішній політичний лад Німеччини лише її власною внутрішньою справою. Говорити, що „німецька націоналістична пропаган-

да не лишилась без впливу на Україну”, значить підтримувати московську імперіялістичну пропаганду, яка титулує всіх українців, що проти Москви бороняться, „німецько-українськими націоналістами”. Тяжко сказати також, що є більшим „інформаторським” кретинством, твердити, що в першій половині війни українці „відавались без значного спротиву «західньому світові» до полону”, чи запевняти, що в другій половині війни „бились українці в шерегах червоної армії зневажаючи смерть”... бо „сподівались більшої політичної та релігійної волі та знесення партійної диктатури”. Автор може собі бути слов'янофілом і москвофілом, але яке право має він накидати перед чужинцями ці ганебні прикмети українському народові, представляючи його до того ж гістичною отарою без національно-політичних традицій, що кидається сліпо з одного боку до другого.

Дуже злу прислугу робить також „інформатор” українській справі, представляючи національну УПА партійницькою збройною групою під проводом УГВР та запевняючи, що на її чолі „став у кінці 1941 р. генерал Тарас Чупринка та провадить нею й тепер”. Є це мало ймовірним з огляду на самий народний характер повстанчої боротьби, а коли б і відповідало правді, то й тоді не надавалось би до оголошення. Баламутним є й твердження, що „суперечність програмів велико-поляків і велико-українців (??)” стоїть на перешкоді „до координації визвольних рухів поневолеваних народів.”

Вкінці статті знаходимо таке більш ніж сумнівне й баламутне міркування: „Не в пальній зброї, в машинних пістолях УПА та інших підземних арміях полягає смертельна небезпека для руської експансії, але в ідеї, яку можна зформулювати в гаслі «Воля народам і окремій людині»”. Чи гадає „інформатор”, що можна перемогти самою лиш ідеєю московське хижацтво й загарбництво, яке зважає лише на збройну силу, чи не розуміє, що метою УПА є здобути волю українській нації?

Можна лише висловити жаль, що Редакція поважного цюріського тижневика, яка виявила свою добру волю й віру в редакційній передмові, натрапила на такого несумлінного „інформатора” в такій поважній справі, якою й вона сама визнає українську. Велика частина відповідальности за це паде зрештою на міродайні українські організації в Європі, які не спромоглися досі ані урядити поважного інформаційного бюро відомого європейській пресі, ані навіть видрукувати книжки, яка висвітлювала б значення України в сучасній боротьбі культурного світу проти московського хижацтва й загарбництва. А тим часом не лишається нічого іншого, як остерегти європейську та американську пресу перед „інформаторами”, які не мають ані титулу, ані змоги для того, щоб подати розумні й правдиві інформації про Україну, корисні для неї і для цілої Європи в її обороні від Москви.

ЗАКАРПАТЦІ — УВАГА!

8. і 9. травня ц. р. відбудеться в Регенсбурзі товариський з'їзд закарпатців і всіх тих українців, що жили на Закарпатті. Подрібні інформації (про нічліг, тощо) уділяє Іван Небола. — Звертайтеся негайно! З'їздовий Комітет

УВАГА! — КУПЛЮ!

Куплю всі видання Українсько-го Видавництва „Пробоем” у Празі, як теж всі річники, і поодинокі числа, журналу „Пробоем” і часопису „Наступ”! Хто має, хай ласкаво зголоситься на адресу:

Д-р С. Росоха,
Regensburg, Schließfach 111.

ВЕЛИКИЙ КОНКУРС

Хто не встиг ще переслати свої спогади на Великий Конкурс Товариства Українських Політичних В'язнів до 31. III. 1948, — може ще так зробити просто на адресу голови Оціночного Жюрі д-ра С. Росохи, Regensburg, Schließfach 111 до 25 квітня ц. р. Результат Конкурсу буде оголошений в травні ц. р.

ДО ДОПИСУВАЧІВ Н. Д.

Просимо послати статті чітко переписані на машинці (оригінал!) тільки на одній боці картки, з широкими проміжками між рядками, бо інакше їх не можемо друкувати.

„НАША ДУМКА”

орган суспільної критики.
Додаток до двотижневика „Комар”.

Ціна числа — 1 нім. марка.

Supplement to Ukrainian Magazin

„Komar“ (The Hedgehog)

Fortnightly

Autorization No. UNDP 222

Published under EUCOM

Civil Affairs Division

Publisher: J. Lycholt

Munich, Rosenhelmerstr. 46a

Printer: Munich, N.0379

Circulation: 4.000 copies

Адреса Редакції і Адміністрації:
„The Hedgehog“, München, Rosenhelmerstr. 46a, Bavaria, Germany